Valtiovarainministeriö

Kekäläinen Antti
Järvenpää Soila

Neuvostoraportti

EU/8/2024-VM-92

24.6.2024

Ecofin-neuvoston 21.6.2024 ja euroryhmän 20.6.2024 ja laajennetun kokoonpanon kokoukset, Luxemburg - Yhteenvetoraportti

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 21.6.2024 ja Euroryhmä 20.6.2024, Luxemburg

Ecofin-neuvostossa keskusteltiin komission ehdotuksista arvonlisäverotuksen nykyaikaistamiseksi digiaikana (digiajan alv). Asiassa ei saavutettu yleisnäkemystä yhden jäsenvaltion vastustuksen takia. Lisäksi puheenjohtaja ja komissio kertoivat ajankohtaisista rahoitusmarkkinasääntelyhankkeista.

Talouden elpymisen asiakohdassa komissio antoi tilannekatsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta sekä hyväksyttiin neuvoston täytäntöönpanopäätös Irlannin päivitetystä elpymis- ja palautumissuunnitelmasta.

Eurooppalaisen ohjausjakson asiakohdassa komissio esitteli ministereille 19.6.2024 julkaistua kevätpakettia. Komissio on avaamassa liiallisen alijäämän menettelyn 7 jäsenvaltiolle. Ecofin-neuvoston on tarkoitus hyväksyä komission arvio liiallisista alijäämistä heinäkuun kokouksessa. Tuleva pj-maa Unkari kertoi, että maakohtaiset suositukset on tarkoitus viedä myös lokakuun Eurooppa-neuvostoon ja siten lopullisesti hyväksyttäväksi A-asiakohtana 21.10.2024 maatalous- ja kalastusneuvostoon.

Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutukset asiakohdassa Ukrainan valtiovarainministeri Martšenko antoi tilannekatsauksen Ukrainan taloudellisesta tilanteesta. Komissio kertoi suunnitelmista hyödyntää Venäjän keskuspankin pysäytettyjen varojen tuottoja Ukrainan tukemiseksi. Pj. ehdotti, että talous- ja rahoituskomitealle (EFC) annetaan vastuu valmistella asiaa ja komitea raportoisi edistyksestä heinäkuun Ecofin-neuvostossa. Muissa asioissa YK:n veroasioiden erityiskomitean osalta pj. informoi käydyistä keskusteluista ministereitä.

Euroryhmässä ministerit keskustelivat Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) tärkeimmistä viesteistä säännöllisen euroalueen Artikla IV -tarkastelun pohjalta. Euroryhmä vaihtoi näkemyksiä euron kansainvälisestä roolista Euroopan keskuspankin julkaiseman vuosittaisen katsauksen perusteella. Euroryhmän laajennetussa kokoonpanossa ministerit kävivät viidennen keskustelun kilpailukykyyn liittyvässä työvirrassa. Tällä kertaa keskityttiin teollisuuspolitiikan rooliin.

Komission ehdotukset arvonlisäverotuksen nykyaikaistamiseksi digiaikana (digiajan alv)
a) Direktiivin muuttaminen arvonlisäverosääntöjen mukauttamiseksi digiaikaan
b) Asetuksen muuttaminen digiajan edellyttämien alv-alan hallinollista yhteistyötä koskevien järjestelyjen osalta

Asiakohdassa käsiteltiin direktiivin ja asetuksen lisäksi myös täytäntöönpanoasetuksen muuttamista tiettyjä ALV-järjestelmiä koskevien tietovaatimusten osalta.

Puheenjohtaja kertoi käyneensä useita kahdenvälisiä keskusteluja Viron kanssa toukokuun Ecofin-neuvoston jälkeen ja että puheenjohtajan kompromississa on pyritty ottamaan huomioon Viron huolet ja vähentämään hallinnollista taakkaa. Muut jäsenvaltiot eivät voineet hyväksyä Viron ehdotusta.

Viro tuki muutoin digiajan alv-pakettia, mutta totesi, että alustojen osalta sen kanta koskien oletetun suorittajan mallia ei ole muuttunut. Viron mielestä puheenjohtajan kompromissiehdotukseen ei ole tehty merkittäviä muutoksia koskien Viron huolia. Viro tuki sitä, että kynnyksen alle jääviltä pk-yrityksiltä ei tulisi periä arvonlisäveroa edes silloin, kun käytetään alustoja. Viron mielestä ehdotus aiheuttaa lisää taakkaa pk-yrityksille ja kilpailuvääristymää. Viro kertoi ehdottaneensa vapaaehtoista mallia, jolloin tilanne säilyisi nykyisellään niissä jäsenvaltioissa, jotka eivät halua ottaa sääntelyä käyttöön. Viro oli huolissaan siitä, että ehdotuksen myötä alustojen käyttöä vähennettäisiin, mikä voisi lisätä varjotaloutta, kun nykyään Viro on tyytyväinen alustoilta saataviin tietoihin.

Muut jäsenvaltiot, Suomi mukaan lukien, tukivat pj:n kompromissia. Puheenvuoroissa todettiin kokonaisuuden olevan merkittävä muutos arvonlisäverotuksessa ja muistutettiin paketin tavoitteista. Lisäksi painotettiin, että kompromississa on saavutettu herkkä tasapaino, ja siten sitä ei tule enää muuttaa, ja toivottiin ehdotuksen nopeaa hyväksyntää. Neljä jäsenvaltiota esitti varovaista myötämielisyyttä Viron näkemykselle. Tuleva pj-maa Unkari tuki pj:n kompromissiehdotusta ja totesi olevansa valmis viemään asiaa eteenpäin pyrkimyksenä saavuttaa yleisnäkemys pian.

Puheenjohtaja totesi, ettei pakettia voida hyväksyä Viron vastustuksen takia ja asian käsittely siirtyy Unkarin pj-kaudelle.

Muut asiat: Tilannekatsaus vireillä oleviin rahoituspalvelualan lainsäädäntöhankkeisiin

Puheenjohtaja totesi, että toimielinten väliset kolmikanta- eli trilogineuvottelumandaatit on pystytty löytämään niin pankkien kriisinratkaisupakettiin, vähittäissijoittastrategiaan, kuin myös raportoinnin järkeistämispakettiin. Maksamiseen liittyvissä ehdotuksissa (digieuro, käteinen, maksupalvelupaketti, rahoitusdatan saatavuutta koskeva kehys (FIDA)) on edistytty jonkin verran.

Komissio ilmaisi syvän tyytymättömyytensä neuvoston kantoihin ja kertoi, että komissio tulee esittämään muutoksia trilogineuvotteluvaiheessa.

Taloudellinen elpyminen Euroopassa
a) Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano
b) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset

Komissio antoi tilannekatsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanosta. Tähän mennessä välineen kautta on myönnetty noin 240,5 mrd. euroa. Komissio totesi, että vaikka toimeenpano on edistynyt hyvin, jollain jäsenvaltioilla on ollut vaikeuksia toimeenpanossa. Komissio on pyrkinyt päivittämään RRF-ohjekirjaansa, jotta toimeenpano edistyisi jouhevasti. Komissio arvioi, että vuoden loppuun mennessä välineen kautta on myönnetty noin 300 mrd. euroa.

Komissio kertoi myös, että nyt hyväksyttävänä oleva Irlannin elpymis- ja palautumissuunnitelman päivitys sisältää RePowerEU-päivityksen.

Puheenjohtaja totesi, että neuvosto hyväksyi Irlannin suunnitelmapäivitystä koskevan täytäntöönpanopäätöksen.

Eurooppalainen ohjausjakso 2024; Kevätpaketti

Komissio totesi, että kevätpaketin yksi tärkeä viesti on se, että EU:n talous on osoittanut vahvaa resilienssiä viime vuosina ja että ohjausjaksolla on tärkeä rooli uudistusten edistämisessä. Toinen tärkeä viesti on se, että jäsenvaltioiden pitää jatkaa elpymis- ja palautumistuki-suunnitelmiensa sekä koheesiorahastojen toimeenpanoa ja tästä on suosituksia kevätpaketissa. Kolmas tärkeä viesti on se, että kilpailukykyä tulee vahvistaa eri sektoreilla, parantaa yritysten toimintaympäristöä sekä puuttua työvoiman osaamiseen ja pulaan liittyviin kysymyksiin.

Komissio kertoi myös, että uudet finanssipoliittiset säännöt on sisällytetty ohjausjaksoon ja komissio toimittaa 21.6.2024 (jäsenvaltioiden) viiteurat ja teknisen informaation. Komissio ja jäsenvaltiot aloittavat tämän jälkeen teknisen tason keskustelut. Lisäksi komissio kertoi, että liiallisen alijäämän menettelyjä (EDP) avataan. Komission raportissa todetaan, että 12 jäsenvaltiota ylittää viitearvon, ja komissio ehdottaa, että EDP avataan seitsemälle jäsenvaltiolle (Belgia, Ranska, Italia, Unkari, Malta, Puola, Slovakia). Neuvoston on tarkoitus hyväksyä tämä heinäkuun Ecofin-neuvostossa. Korjaavat toimenpiteet julkaistaan syksyn aikana, jotta ne ovat yhteneväisiä jäsenvaltioiden finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien kanssa. Komissio totesi Romanian osalta, että se ei ole tehnyt tarvittavia korjaavia toimenpiteitä ja siksi komissio tulee esittämään uutta korjaavaa polkua syksyllä.

Komission mukaan maakohtaisissa suosituksissa (CSR:t) on pyritty puuttumaan asioihin, joita ei ole katettu jäsenvaltioiden elpymis- ja palautumissuunnitelmissa (RRP). Suosituksissa kehotetaan jäsenvaltioita toimittamaan uuden finanssipoliittisen sääntökehikon mukaiset finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmansa. Komissio totesi, että tänä vuonna ei ole määrällistä finanssipolitiikan suositusta, koska jäsenvaltiot laativat kesän ja syksyn aikana uudet suunnitelmansa, ja vuoden 2025 budjetin osalta komissio on suosittanut noudattamaan uutta sääntökehikkoa. Makrotaloudellisten epätasapainojen suhteen komissio katsoo, että kahdeksalla jäsenvaltiolla on epätasapainoja ja yhdellä liiallisia epätasapainoja. Finanssipoliittinen valvonta on siirtynyt nyt uuteen aikaan uuden kehikon myötä.

Tuleva pj-maa Unkari totesi, että maakohtaiset suositukset ja päätelmät makrotaloudellisia epätasapainoja koskevista syväanalyyseistä hyväksytään heinäkuun Ecofin-neuvostossa. Suositukset viedään lisäksi 17.-18.10.2024 pidettävään Eurooppa-neuvostoon, jonka jälkeen ne hyväksytään lopullisesti A-kohtana 21.10.2024 pidettävässä maatalous- ja kalastusneuvostossa.

Muutamissa jäsenvaltioiden puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota liiallisen alijäämän menettelyn osalta siihen, että vaikka joissain tapauksissa alijäämäsääntöä rikottiin ja vaikka velan BKT-suhde oli yli 60 prosenttia, niin EDP:tä ei ehdoteta avattavaksi. Myös Suomi tuki näitä puheenvuoroja.

Komissio totesi, että nyt ollaan eräänlaisessa siirtymävaiheessa, jossa samaan aikaan yleinen poikkeuslauseke (GEC) de-aktivoidaan ja tulee uudet fipo-säännöt. Komissio vakuutti, että mikäli jonkin alijäämäkriteeriä rikkovan maan tilanne muuttuu, niin komissio puuttuu tähän tarvittavalla tavalla.

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Ecofin-neuvosto kävi keskustelun Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutuksista. Ukrainan valtiovarainministeri Martšenko osallistui asiakohdan alkuosaan videoyhteydellä. Martšenko kertoi Ukrainan taloudellista tilanteesta ja totesi makrotaloudellisen vakauden olevan tämän vuoden osalta jokseenkin kunnossa, mutta energiasektori kärsii jatkuvasti Venäjän aiheuttamista tuhosta. Ukrainan hallitus on etsinyt eri tapoja rahoittaa sotilastoimintojaan aktiivisesti ja tällä hetkellä tilanne näyttää jokseenkin hyvältä. Martšenko kiitteli EU:ta Ukraina-tukivälineestä, jonka Ukrainan parlamentti ratifioi 6.6.2024. Martšenko piti G7:n Apuliassa saavutettua sopua merkittävänä askeleena, koska Ukraina tarvitsee kaiken mahdollisen avun paikatakseen vuoden 2025 rahoitusvajetta. Ukraina käy jatkuvasti keskusteluja IMF:n kanssa vuoden 2025 tuen osalta. Lisäksi Ukraina pyrkii sodan keskellä uudistamaan talouttaan EU-polkua varten.

Komissio kertoi viime viikolla Berliinissä järjestetystä Ukrainan jälleenrakennuskonferenssista, jossa komissio esitteli Ukraina-suunnitelmaa ja jossa solmittiin 1,4 mrd. euron yksityisiä investointeja koskeva sopimus. Lisäksi komissio kertoi, että Ukraina-suunnitelman kautta myönnetään ennakkorahoitusta 1,9 mrd. euroa, jonka jälkeen vuorossa on kvartaalimaksatukset. Komissio kertoi myös, että viime viikolla kuultiin hyviä uutisia siitä, että EU voi aloittaa jäsenyysneuvottelut Ukrainan kanssa. Komission mukaan Ukrainan menot ovat kasvaneet 12 mrd. eurolla tänä vuonna. Tässä auttavat osaltaan USA:n sotilaallinen tuki ja Ukrainan verotoimenpiteet. IMF päivittää arvionsa vuodesta 2025 syksyllä, mutta on todennäköistä, että 26 mrd. euron arvioitu vaje on kasvamassa, koska sota jatkuu. Venäjän keskuspankin pysäytetyt varat voivat auttaa tässä ja ensimmäinen 1,5 mrd. euron maksatus tapahtuu kesän aikana. Komissio totesi myös, että 14. pakotepaketti on nyt hyväksytty.

Komissio toivotti G7:n sovun 50 mrd. euron tuesta. Komissio kertoi ministereille alustavista suunnitelmistaan Venäjän pysäytettyjen varojen tuottojen käytöstä Ukrainan tukemiseksi. Komissio totesi, että G7-kumppaneiden kanssa tarvittaisiin lisäkeskusteluja esimerkiksi siitä, miten varmistetaan tulevaisuudessa Venäjän pysäytettyjen varojen käyttö. Usea jäsenvaltio, mukaan lukien Suomi, kannusti liikkumaan asian kanssa mahdollisimman nopeasti. Tuleva puheenjohtajamaa Unkari katsoi, että G7-ryhmän sovun osalta pitää noudattaa varovaista lähestymistapaa, koska se sisältää osia, jotka vaativat yksimielisyyttä neuvostossa.

Suomi kiitteli komissiota suunnitelmista ja niitä pyritään analysoimaan nopeasti. Ukraina tarvitsee kaiken tuen, mitä voimme antaa ja meidän tulee toimittaa oma osamme G7:n saavuttamasta sovusta. Suomi kannusti tulevaa puheenjohtajamaata viemään asiaa mahdollisimman nopeasti eteenpäin.

Puheenjohtaja ehdotti, että talous- ja rahoituskomitealle (EFC) annetaan vastuu valmistella asiaa ja komitea raportoisi edistyksestä heinäkuun Ecofin-neuvostossa.

Muut asiat: YK:n veroasioiden erityiskomitea

Puheenjohtaja informoi YK:n veroasioiden erityiskomitean osalta käydyistä keskusteluista. Ensimmäinen kokous asiassa oli 26.4.–8.5. New Yorkissa. Tarkoitus on luoda järjestelmä, jolla paremmin vastataan kehittyvien maiden tarpeisiin siten, että kaikki voisivat osallistua maailmanlaajuisen sääntelyyn valmisteluun. Belgian johdolla muodostettiin EU-kanta YK-neuvotteluja varten. YK-neuvottelut olivat haastavat erityisesti OECD-sitoumuksiin liittyen ja lisäksi tuli tasapainoilla kehittyvien ja kehittyneiden jäsenvaltioiden tavoitteiden välillä.

Suomen edustajat
Pysyvä edustaja Markku Keinänen ja virkamiesvaltuuskunta

Euroryhmä 20.6.2024

1. IMF Artikla IV -konsultaatio euroalueella

Euroryhmä keskusteli Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) tärkeimmistä viesteistä säännöllisen euroalueen Artikla IV -tarkastelun pohjalta. Artikla IV -konsultaation päätöslauselma julkaistiin euroryhmän kokouksen jälkeen. IMF:n toimitusjohtaja Kristalina Georgieva osallistui kokoukseen ja kertoi alustuksessaan, että ripeä palkkojen kehitys on pitänyt yllä kulutusvetoista kasvua, mutta keskipitkällä aikavälillä ikääntyminen ja vähäinen väestönkasvu varjostavat kasvunäkymiä. Riskit alasuuntaan ovat suuremmat kuin yläsuuntaiset riskit – esimerkiksi tiukka rahapolitiikka voi vetää kasvua alaspäin enemmän kuin on nähty ja arvioitu, toisaalta geopoliittiset riskit ovat edelleen merkittäviä. Finanssipolitiikan osalta IMF totesi, että nyt on hyvä hetki rakentaa puskureita niissä maissa, joissa se on mahdollista. Euroryhmän puheenjohtaja totesi yhteenvedossaan, että keskustelu oli hyvä muistutus euroalueen kestävyydestä, kun otetaan huomioon viime vuosien shokit. Tarkoitus olisi edelleen löytää tasapainoinen keinovalikoima, jolla edistetään kasvua, vähennetään velkaa ja varmistetaan, että euroalue on taloudellisesti vakaa ja kykenevä vastaamaan yhteisiin haasteisiin. Finanssipolitiikkaan palataan heinäkuun kokouksessa, jolloin annetaan säännöllinen julkilausuma euroalueen budjettipolitiikasta.

2. Euron kansainvälinen rooli – tilannekatsaus

Euroryhmä vaihtoi näkemyksiä euron kansainvälisestä roolista Euroopan keskuspankin julkaiseman vuosittaisen katsauksen perusteella. EKP kertoi alustuksessaan, että viime vuoden vaikeasta geopoliittisesta tilanteesta huolimatta euro oli edelleen vakaa vuonna 2023 ja on edelleen toiseksi tärkein kansainvälinen valuutta dollarin jälkeen. Nykyinen geopoliittinen tilanne luo haasteita, mikä tarkoittaa, että on edelleen tärkeää seurata euron kansainväliseen rooliin kohdistuvia riskejä, kuten vaihtoehtoisten varantovaluuttojen nousua ja globaalin maksujärjestelmän pirstoutumista. Keskustelussa euron kansainvälisen roolin vahvistamiseksi myös tulevaisuudessa todettiin euroalueen terveen talouspolitiikan ja talous- ja rahaliiton syventymisen merkitys. Tähän liittyen edistyminen pankkiunionissa ja pääomamarkkinaunionissa sekä euron ja muiden valuuttojen välisten rajat ylittävien maksujärjestelmien parannukset ovat tärkeitä.

Euroryhmän laajennettu kokoonpano

1. Euroalueen kilpailukyky: teollisuuspolitiikka ja markkinoiden integraatio

Euroryhmän laajennetussa kokoonpanossa ministerit kävivät viidennen keskustelun kilpailukykyyn liittyvässä työvirrassa. Tällä kertaa keskityttiin teollisuuspolitiikan rooliin. IMF:n toimitusjohtaja alusti keskustelua korostaen muun muassa proaktiivista lähestymistapaa teollisuuspolitiikassa sekä ennen kaikkea sen roolia vain markkinahäiriöihin vastaamiseksi: teollisuuspolitiikan suunnittelu on lähtökohtaisesti monimutkaista ja sen ei pidä heikentää yhteismarkkina-alueen toimintaa. Keskustelussa nousi esille, että viimeaikaiset suuntaukset osoittavat teollisuuspolitiikan esiintulon maailmanlaajuisesti. Tähän voi liittyä pyrkimykset turvata läsnäolo digitoimialalla, edistää vähähiilistä taloutta, lisätä kilpailuetua ja vähentää riippuvuuksia lisääntyneiden geopoliittisten jännitteiden seurauksena. Euroryhmässä nousi esille myös talouksien erilaiset kansalliset erityispiirteet, mutta kaikki ministerit korostivat yhtenäismarkkinan arvoa, roolia ja tarvetta suojella sitä sekä löytää keinoja sen syventämiseksi ja taata yhdenvertaiset toimintaedellytykset yhteismarkkina-alueella.

Suomen edustajat

Valtiovarainministeri Riikka Purra, EU-sihteeristön päällikkö Marketta Henriksson (VM)